

PERSBERICHT

22 JUNI 2022

Verslag aan het federale parlement: Overheidsopdrachten in de federale administratie

Het Rekenhof heeft in 2020 en 2021 een selectie overheidsopdrachten onderzocht die werden gegund door federale departementen, instellingen en overheidsbedrijven. Het brengt daarover verslag uit aan het federale parlement. In dat verslag stelt het vast dat ze de overheidsopdrachtenregelgeving vrij goed beheersen en nauwgezet waken over de naleving ervan. Daarnaast maakte het Rekenhof een analyse van de centralisatie van het federale aankoopbeleid, waarbij ook de gunning en uitvoering van zes gemeenschappelijke opdrachten werd onderzocht, en van de concessie gegund aan bpost door de FOD Mobiliteit en Vervoer voor het uitreiken van de kentekenplaten. Het Rekenhof formuleert aanbevelingen om de overheidsopdrachtenwetgeving nog beter na te leven en de dossiers doeltreffend op te volgen.

Gunning en uitvoering van de opdrachten of concessies

Niet-gecentraliseerde opdrachten

Voor deze opdrachten stelt het Rekenhof vast dat de onderzochte departementen en instellingen de overheidsopdrachtenregelgeving vrij goed beheersen en dat ze nauwgezet waken over de naleving ervan. De meeste onderzochte dossiers waren correct en gestructureerd gedocumenteerd. Het Rekenhof stelt ook vooruitgang vast bij de naleving van de bepalingen over het beroep op de mededinging (uitgezonderd voor de opdrachten van beperkte waarde), de kwalitatieve selectie en de informatieverplichtingen, alsook wat het nazicht van de uitsluitingsgronden betreft. Al zijn er, wat dit laatste betreft, vooral nog tekortkomingen op het vlak van het uittreksel uit het strafregister. Daarnaast formuleerde het Rekenhof ook opmerkingen rond de motiveringsplicht en de informatieverplichtingen.

Wat de uitvoering betreft, stelde het Rekenhof, net als in de vorige jaren, vooral inbreuken vast tegen de bepalingen over de borgtocht en de tijdige verificatie en betaling van de ontvangen facturen, zonder dat de reglementair verschuldigde verwijlntresten worden betaald.

Centralisatie van de federale aankopen

Drie jaar nadat het nieuwe beleid voor de centralisatie van de federale aankopen werd opgestart, blijkt het beleid weinig resultaten op te leveren in termen van doeltreffendheid (budgettaire besparingen) en doelmatigheid (daling van het aantal individuele aankoopprocedures en van het aantal federale aankopers). Hoewel dat beleid een

toenemende centralisatie van de federale aankopen mogelijk maakte, blijft het aandeel van de gecentraliseerde opdrachten binnen het geheel van de federale uitgaven klein (10,1% in 2021). De centralisatie is beperkt tot het gemeenschappelijk aankopen doen, zonder dat de economische weerslag op de begroting van de federale Staat wordt gemeten. Het mag dan een verdienstelijke doelstelling zijn om in 2023 40 % gemeenschappelijke aankopen te doen, het is moeilijk die doelstelling op te volgen bij gebrek aan een duidelijke definitie van de federale aankopen en van de betrokken actoren.

De zwakke meerjarenplanning en processen voor het verzamelen van de behoeften bij de deelnemers maken het centralisatiebeleid minder doeltreffend. De invoering van dit beleid leidt overigens niet rechtstreeks en systematisch tot een vermindering van de risico's op niet-naleving van de wetgeving. Zo blijven er tekortkomingen bestaan bij de voorbereiding, de plaatsing en de uitvoering van de onderzochte gecentraliseerde opdrachten. De huidige werkwijze garandeert dus niet dat een gecentraliseerde opdracht op een optimale manier wordt geplaatst en uitgevoerd.

Wat de gecentraliseerde opdrachten betreft, stelt het Rekenhof bij verschillende opdrachten aanzienlijke problemen vast met de uitvoering (bv. vertraagde leveringen). Bovendien werden door de opdrachtnemer opgelegde of door sommige begunstigden gevraagde aanpassingen van leveringen vastgesteld waarbij de verificatie van kwaliteit en prijs van die wijzigingen onvoldoende werd gedocumenteerd. Vanuit transversaal oogpunt wijst het Rekenhof erop dat er geen gecentraliseerde en exhaustieve opvolging van de bestellingen plaatsvindt. Uit dat gebrek aan opvolging vloeien wettelijke risico's voort voor de FOD Lead (die de gecentraliseerde opdracht organiseert) alsook voor alle deelnemers. Het kan gaan om een aanzienlijke overschrijding van de geraamde hoeveelheden, die leidt tot een voortijdige beëindiging van de overeenkomst, of integendeel tot een belangrijke onderbenutting die de FOD Lead blootstelt aan een vraag tot schadeloosstelling van de opdrachtnemer. Tot slot is het risico dat bestellingen worden geplaatst buiten de overeenkomst niet onder controle, wat kan leiden tot substantiële wijzigingen en vervolgens de annulering van de lopende overeenkomst.

Concessie kentekenplaten

Het Rekenhof heeft het beheer onderzocht van de concessie die door de Staat werd gegund om de kentekenplaten en -bewijzen voor voertuigen uit te reiken. De uitbesteding werd weliswaar voorbereid in 2010, maar de ramingen (kosten, besparingen, winst op het vlak van doeltreffendheid en kwaliteit van de dienstverlening aan de gebruikers) kunnen niet worden nagegaan. De eerste concessie werd vernieuwd in 2019 zonder dat een volledige evaluatie werd voorgelegd aan de ministerraad. Er kan dan ook onmogelijk worden aangetoond dat de uitbesteding zuiniger en efficiënter is dan eigen beheer, en dat de vergoedingen die de gebruikers betalen in verhouding staan tot de werkelijke kosten. Voorts is het bestek niet in overeenstemming met de regelgeving over concessieovereenkomsten en verleent het de eerste concessiehouder een buitensporig concurrentieel voordeel. Hoewel tot slot de tweede concessie globaal wordt uitgevoerd overeenkomstig het bestek, worden de activiteiten van de concessiehouder onvoldoende gecontroleerd en garandeert die controle niet dat de ontvangsten voor de Staat correct worden berekend.

Voornaamste aanbevelingen voor het beheer van de overheidsopdrachten of concessies

Alle opdrachten

Hoewel het Rekenhof talrijke inspanningen en initiatieven vaststelt op dit vlak, formuleert het een aantal aanbevelingen die bijkomend zouden kunnen worden doorgevoerd. Deze situeren zich voornamelijk op het vlak van de marktprospectie, het groeperen van de behoeften, het maximale beroep op raamovereenkomsten, de centralisatie van de aankoopprocedures, de opvolging van de gunningsprocedures, het opstellen en gebruik van modeldocumenten en interne procedures en het uitvoeren van een periodieke risicoanalyse.

Centralisatie van de federale aankopen

Het Rekenhof beveelt aan de opvolging van de individuele bestellingen door de bevoegde aanbestedende overheid te verbeteren, de doorlooptijden voor de gunning van de gemeenschappelijke overeenkomsten in te korten, al deze overeenkomsten te centraliseren bij de FOD BOSA en middels een nieuwe, performante tool de federale behoeften maximaal te verzamelen en te centraliseren.

Concessie kentekenplaten

Om te verzekeren dat het overheidsgeld goed wordt gebruikt en dat de wetgeving wordt nageleefd, beveelt het Rekenhof de Staat aan de zuinigheid en de doelmatigheid van de uitbesteding te evalueren, een effectieve mededinging te verzekeren in de gunning van eventuele volgende concessies alsook te zorgen voor een betere opvolging en omkadering van de uitvoering van de uitbestede opdracht.

De antwoorden van de betrokken departementen, instellingen en ministers zijn in het verslag verwerkt.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Overheidsopdrachten in de federale administratie*, de samenvatting en dit persbericht zijn terug te vinden op www.rekenhof.be.